

1. Uvod

1.1 Ključne riječi:

- Strana- onaj koji je tuđi; nije domaći; u grčkom jeziku bio bi označen kao barbarски-barbarikus
- Sud/sudska- tribunal; sudski kolegij; viši sud¹
- Odluka- decizum; judikat (presuda, sudska odluka, sudsko riješenje... res judicata- pravno završena sudska odluka koja stupa na snagu).²

1.2. Pojam strana sudska odluka i međunarodnog privatnog prava

Strana sudska odluka bi se mogla definisati kao odluka koju je donio neki strani,tj.,tuđi sud. Također mogli bismo je definisati i kao završenu sudsku odluku suda stranoj osobi.

Strana sudska odluka je odluka, koju je doneo sudski ili neki drugi organ strane državne pripadnosti, nadležan za rešavanje građanskopravnih stvari (predmeta).³

Stranom sudskom odlukom smatra se i odluka drugog organa koja je u državi u kojoj je donesena izjednačena s sudskom odlukom (sudskim poravnanjem), ako se njome regulišu statusni, porodični, imovinski, odnosno drugi materijalno pravni odnosi sa međunarodnim elementom.⁴

Ime međunarodno privatno pravo prvi put se spominje pod nazivom "private internacional law",a spominje ga Joseph Story (Džosef Stori) u svom djelu "Komentari o sukobu prava" iz 1834. godine, dok ga u Evropu uvodi Schaeffer (Šafer) 1841.godine koji tako naziva svoje djelo. Zatim slijedi djelo J.Foelixa (Feliksa) 1843. godine i Stubenraucha (Štubenrauha) u njegovom komentaru OGZ iz 1853.godine.

Međunarodno privatno pravo je grana unutrašnjeg prava jedne države koja metodima kolizionih metrijalnopravnih i procesnih normi reguliše pitanja vezana za nastanak, promjenu, prestanak ili priznanje privatnopravnih odnosa sa međunarodnim elementom.⁵

Dakle, kao što je vidljivo iz navedene definicije, međunarodno privatno pravo predstavlja sve oblike unutrašnjeg prava države koji se mogu dovesti u svojevrsni odnos sa inostranim, odnosno međunarodnim elementom.

1.3 Kriteriji za određivanje strane sudske odluke

Postoje dvije vrste,odnosno dva kriterijuma kada govorimo o stranoj sudskoj odluci, a to su

1. personalni kriterij
2. teritorijalni kriterij.

¹ Anić Š., Klaić N., Domović Ž., (1998) *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, Sani plus, 1429. str

² Anić Š., Klaić N., Domović Ž., (1998) *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, Sani plus, 642. str

³ Čolović V., (2003), „Dejstvo (status) strane sudske odluke“ , Niš, Međunarodno savetovanje „Dvadeset godina Zakona o Međunarodnom provatnom pravu“, 4.str

⁴Šaula V. (2001), *Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske*, Banja Luka, Pravni fakultet Univerziteta u Banja Luci, 15. str

⁵Šaula V. (2001), *Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske*, Banja Luka, Pravni fakultet Univerziteta u Banja Luci, 15. str

Kad govorimo o teritorijalnom kriterijumu, govorimo o odluci, koja je doneta na teritoriji strane zemlje, znači, na teritoriji van zemlje priznanja. Ovo je geografski kriterijum, koji je, u suštini, prihvatljiv, ali ne u svakom slučaju.⁶

Naime, mnogo je prihvatljiviji personalni kriterijum, koji ne polazi od mesta gde se nalazi organ, koji donosi odluku, već polazi od državne pripadnosti organa, koji donosi odluku. Po personalnom kriterijumu, nije bitno gde je odluka donesena, već je bitna pripadnost organa, koji je odluku donio. Znači, po ovom kriterijumu, strana odluka je ona, koja je donesena od strane organa, koji ima državnu pripadnost neke druge zemlje, a ne zemlje priznanja.⁷

Strana sudska odluka može biti donesena u vezi sa građanskopravnim pravima, imovinskim pravima, u vezi sa bračnim pravom etc.

Najzastupljenije, po mome mišljenju su:

- donošenje strane sudske odluke u vezi sa bračnim pravom (djelovanje, (ne)važnost braka sa inostranim elementom, usvojenje sa inostranim elementom...)
- imovinskim odnosima (stečaji i privatizacija određenih privrednih subjekata, odluke o zaostavštini, obligacioni ugovori...).

1.4. Cilj rada

Cilj ovog rada bi trebao da bude upoznavanje na tematiku strane sudske odluke, kao i ukazivanje na važnost iste. Kroz ovaj rad, analizom sadržaja, želim ukazati da se na ovim prostorima (ex Jugoslavije) sama oblast strane sudske odluke nije mnogo mijenjala, odnosno da je najvećim djelom ostala u okvirima jugoslovenskog Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja iz 1982.godine.

Analizom sadržaja zakona u BiH, R Hrvastkoj i R Srbiji ću nastojati dokazati da se zakoni u vezi sa ovom tematikom nisu mijenjali skoro tri desetljeća.

Osim korištenja Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja iz SFRJ, koristit ću i zakone o stranoj sudskoj odluci iz BiH, R Srbije i R Hrvatske.

Također ću obratiti pažnju na radove dr. Edina Muminovića u oblasti Međunarodnog privatnog prava i procesnog međunarodnog privatnog prava.

Pored ovoga autora koristit ću i literaturu dr. Tibora Varadija i dr. Valerije Šaul.

Posebno sam se iznenadio kada sam u istraživanju naišao na stručnu publikaciju Međunarodna pravna pomoć, u dva dijela, a koju je radila grupa autora:

- Ana Bučar- rukovodioc Sektora u Ministarstvu pravosuđa R Slovenije
- Nikola Sladoje- pomoćnik ministra pravosuđa BiH
- dr. Amir Pilav- rukovodioc Odjeljenja u Ministarstvu pravosuđa BiH
- Jovan Šarac- Stručni savjetnik u Ministarstvu pravosuđa BiH.

⁶ Vuković Đ., Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene, Banja Luka 1986., 51. str

⁷ Vuković Đ., Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene, Banja Luka 1986., 51. str 52. str

Pored nabrojanih autora, interneta i zakona posebnu pomoć sam imao u svome mentoru prof.dr. Vladimiru Čoloviću, kako u smjernicama koje mi je davao, tako i u njegovoj literaturi u vezi sa stranom sudskom odlukom.

1.5. Tematske cjeline

U radu ću da se osvrnem na slijedeću problematiku vezanu za stranu sudsku odluku:

- priznanje strane sudske odluke
- pretpostavke za priznanje
- dejstvo strane sudske odluke
- izvršenje strane sudske odluke
- stanje u BiH i regionu u vezi sa stranom sudskom odlukom njenim dejstvom, izvršenjem i prizanjem
- stanje u Evropskoj uniji u vezi sa stranom sudskom odlukom

Tako imam namjeru da u razradim teme iznad nabrojane stavke navedem kao podnaslove u kojima ću detaljno i potkrijepljeno navedenom literaturom, zakonima i ostalim izvorima razradim navedeno.

Ovim radom želim da ukažem na činjenicu da se oblast strane sudske odluke nas ovim prostorima nije mjenjala oko tri decenije, želim također, da ukažem na bitnost poznavanja strane sudske odluke i na kraju da, temeljitim radom na izučavanju ove teme, pokušam naći eventualne nedostatke istih zakona.